

Коритько Т. Ю.,
Інститут економіки промисловості НАН України, м. Київ

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Цифрова економіка виступає новою основою для розвитку системи державного управління, економіки, бізнесу, соціальної сфери, суспільства в цілому. Формування цифрової економіки - це питання національної безпеки і незалежності України, конкуренції вітчизняних компаній. Змінюються ланцюжки створення вартості, зміщення зони рентабельності, що змінює співвідношення сил в галузях, істотно прискорюючи впровадження нових ідей і розробок. Частота появи нових можливостей і загроз, а також швидкість їх проникнення на ринки продовжують зростати. З кожним роком нові технології проникають в наше життя все швидше, і у компаній стає все менше часу для їх впровадження.

Цифрові технології, в сучасних умовах, підвищили економічну ефективність витрат, змінили операційну модель компаній і визначили нові можливості на ринку. Навіть в самих традиційних галузях методи аналізу великих обсягів даних все частіше використовуються для придбання нових знань і прийняття ефективних управлінських рішень.

Отже, перехід економіки на цифровий шлях виявляється актуальним завданням для багатьох країн, так як саме за допомогою цифрових технологій створюється можливість вільного обміну інформацією, зниження трансакційних витрат, розширення меж ринкових взаємодій.

У той же час процеси інформатизації вимагають значних фінансових вкладень. Необхідним є закупівля і утримання технічних засобів, спеціальних програмних продуктів, підготовка і перепідготовка кадрів.

Основною причиною повільного зростання вітчизняних інноваційних компаній є брак інвестицій. Наукоємність ВВП (витрати на ДіР за усіма Джерелами у відсотках до ВВП) у 2019 р. становила 0,43%, що є недостатнім для впровадження інноваційних продуктів.

За даними 2018 р., частка обсягу витрат на ДіР у ВВП країн ЄС-28 у середньому становила 2,12 %. Більшою за середню вона була у Швеції – 3,32 %, Австрії – 3,17 %, Данії – 3,03 %, Німеччині – 3,13 %, Фінляндії – 2,75 %, Бельгії – 2,76 %, Франції – 2,02 %; меншою – у Північній Македонії, Румунії, Мальті та Кіпрі (від 0,36 % до 0,57 %) [1].

Галузь венчурного фінансування в Україні можна назвати проблемною. За даними порталу Crunchbase обсяг світового ринку венчурного фінансування в 2020 році досяг \$ 300 млрд, збільшившись на 4% відносно попереднього року. За підсумками 2020 року зареєстровано продаж 41-ї компанії з венчурними інвестиціями, що перевищують 1 млрд. дол. За них заплатили в цілому 104 млрд. дол. Обидва показники стали рекордними. Колишній максимум склав 2018 року, коли 31 компанія була продана за 95 млрд. дол. Частка України в глобальному обсязі ринку венчурних інвестицій залишається незначною - близько 0,1%. Українські технологічні компанії в 2020 році залучили понад 544 млн. дол. інвестицій у вигляді венчурного і приватного капіталу. Більшість отриманих інвестиційних коштів (77%) були розподілені між трьома компаніями: Grammarly, GitLab, People.ai. Щоб змінити ситуацію важливо за участю держави і приватного бізнесу створити опорну інфраструктуру цифрової економіки, в тому числі безпечні лінії зв'язку і центри обробки даних, а також збільшити випуск фахівців в сфері цифрової економіки і добитися спільної цифрової грамотності. Важливим інструментом розвитку цифрової економіки є сприяння залучення прямого приватного інвестування через краудфандінгові платформи, зокрема, створення нормативно-правової бази для функціонування таких майданчиків [2].

Висока швидкість цифровізації всіх сторін життя обумовлена, перш за все, її можливими позитивними проявами і наслідками на всіх рівнях.

На рівні всього суспільства до них можна віднести: підвищення якості життя, в першу чергу за рахунок поліпшення задоволення конкретних вже відомих і нових потреб людей; зростання продуктивності всієї суспільної праці за рахунок його підвищення на рівні окремих виробництв і підприємств; виникнення нових бізнес-моделей і нових форм бізнесу, що дозволяють підвищити прибутковість і конкурентоспроможність діяльності; підвищення прозорості економічних операцій і забезпечення можливості їх моніторингу; забезпечення доступності і просування товарів і послуг, як державних, так і комерційних.

На рівні окремих компаній і виробництва загальні переваги цифровізації можуть проявлятися в:

- виключення посередників. Цифровізація дозволяє виробникам самим влаштовувати на своїх сайтах продаж вироблених ними товарів або послуг і виходити на потенційних клієнтів. Споживачі ж отримують можливість самостійного вибору пропонованих товарів і послуг на серверах авіакомпаній, готелів, електронних магазинів та ін.;

- оптимізації витрат, яка передбачає, перш за все, зниження витрат на пошук інформації, ідентифікацію та вимір витрат на просування товарів і послуг; витрат з укладення та ведення переговорів та ін.;

- прискорення всіх бізнес-процесів, в тому числі за рахунок зниження часу комунікацій;

- скорочення часу реакції на ринкові зміни, зменшення термінів розробки продукції і послуг та виведення їх на ринок;

- кращому розумінні своїх споживачів і підвищення якості продукції та послуг;
- створення нових продуктів і послуг, підвищенні гнучкості пропонованих продуктів і їх високої адаптивності під нові очікування або потреби споживача [3].

В той же час, цифровізації має певні негативні наслідки. Для української економіки тренд цифровізації пов'язаний з певними викликами, оскільки формування цифрової економіки пов'язане з вирішенням питань щодо національної безпеки країни та конкурентоспроможності на світовому ринку (зовнішні виклики), а також питаннями рівня і якості життя населення (внутрішні виклики).

Таким чином, незважаючи на те, що в даний час в Україні спостерігається зростання цифрової економіки, Україна відстає від країн-лідерів. Основною причиною повільного зростання вітчизняних інноваційних компаній є брак інвестицій. В якості важливого інструменту залучення інвестицій можна виділити краудфандінгові платформи. Впровадження інноваційних цифрових технологій впливає на ринок праці і позитивний вплив. Крім того, цифрові технології сприяють соціальному та фінансовому залученню населення і підвищують доступність, якість та зручність отримання послуг в таких найважливіших галузях, як медицина, освіта, державні послуги, культура. Застосування цифрових технологій дозволяє підвищувати доступність і ефективність державних послуг, допомагає поліпшити діловий та інвестиційний клімат. В якості основних напрямків розвитку цифрової економіки слід виділити наступні: грамотне ІТ-регулювання, розвинена інфраструктура, національні центри компетенції та цифрові платформи.

Література

1 Eurostat. Your key to European statistics. Gross domestic expenditure on R&D (GERD) % of GDP – [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/t2020_20&lang=en

2 Богущька О.А. Краудінвестинг як механізм фінансування підприємств в умовах цифрової трансформації. Економіка та розвиток. 2019. № 1 (1). С. 10-18.

3 Коритько Т.Ю. Цифрова економіка та її вплив на конкурентоспроможність підприємства. Конкурентоспроможність підприємств у міжнародному цифровому просторі : Монографія/За редакцією Ареф'євої О.В. К.: ФОП Маслаков, 2019. - 342 с.

